

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Conflict and Cooperation in International Relations; A Hierarchical Network Based on Satisficing Behaviour

Steenge, A.E.

Citation

Steenge, A. E. (1989). Boekbespreking van: Conflict and Cooperation in International Relations; A Hierarchical Network Based on Satisficing Behaviour. *Acta Politica*, 24: 1989(2), 246-248. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3449767>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3449767>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

termines "Europeanism"?' His analyses are not compatible with the theoretical part and aim of his study. The major contributions of this study to the research on attitudes towards the EC lie in the theoretical part and the development of the excellent questionnaire. Hewstone gives some new insights in the building of attitudes towards international integration. The questionnaire should be used by the principal investigators of the Eurobarometers to make their surveys better. New analyses on Hewstone's data in accordance with the aim of his study are desirable. In that case we may understand more about attitudes towards the European Community than we do now.

J.I.H. Janssen

Jan Faber, **Conflict and cooperation in international relations; A hierarchical network based on satisficing behaviour**. Academisch proefschrift, Universiteit van Amsterdam, 1987.

In dit proefschrift wordt de lezer in tien hoofdstukken meegenomen op een tocht die voert van het ontstaan van internationale samenwerking, via deelname aan grote conferenties, golfpatronen in het ontstaan van oorlog, de kwaliteit van databases en observaties over economische en militaire invloed, naar het project SIRE (Simulation of International Relations within Europe). Uit deze veelheid aan thema's, ieder voor zich wellicht stof voor een dissertatie, blijkt reeds de ambitieuze opzet van de auteur. Opgemerkt dient hierbij te worden dat het feitelijk om een promotie op artikelen gaat, waarbij het merendeel van de hoofdstukken door meerdere personen is geschreven.

Het boek begint met een plaatsbepaling ten opzichte van het werk van een aantal grondleggers. De auteur komt hier tot zijn standpunt: op het terrein van de internationale betrekkingen is sprake van satisficing gedrag. Speciale aandacht wordt daarbij besteed aan de verhouding tot het werk van Axelrod. Faber stelt dat deze (Axelrod) in de presentatie van het iteratieve prisoner's dilemma 'normatief' te werk is gegaan. De bewijsvoering hiervoor is echter – mijns inziens – niet afdoende: in het werk van Axelrod zijn voorwaarden omschreven waaronder 'maximising' gedrag kan ontstaan. Een (dergelijk) onderzoek naar de gevolgen van het opleggen van bepaalde (additionele) voorwaarden en veronderstellingen is evenwel iets anders dan het poneren van een normatieve theorie. Het lijkt of Faber hier wil zeggen: doordat Axelrod een denkfout maakt is maximerend gedrag als verklaaringsgrond geëlimineerd, en is er (dus?) behoefte aan een nieuwe benadering, namelijk satisficing gedrag. Wat na al het door Faber afgestoken vuurwerk feitelijk overblijft is echter niets anders dan een gewone, geenszins overtuigende, apriori keuze voor genoemd type gedrag.

De hoofdstukken lijken qua vormgeving veel op elkaar. Vrijwel steeds wordt gestart met een overzicht van historische gebeurtenissen, waarna een intuïtieve schets van 'het probleem' wordt gegeven. Hierna wordt, met een zeker aplomb,

een tamelijk ingewikkelde wiskundige structuur gepresenteerd waarin 'het probleem' is vertaald. Het is jammer dat hierbij vrijwel steeds onvoldoende duidelijk wordt gemaakt waarom een specifieke modelvorm wordt gekozen. Een bijkomend probleem is dat niet of nauwelijks wordt ingegaan op de specifieke schattingstechnische en interpretatieve problemen verbonden aan de gekozen modelleringvormen.

Het is wellicht nuttig een en ander te illustreren aan de hand van een concreet voorbeeld. Als voorbeeld kan hoofdstuk 9 dienen. In dit hoofdstuk wordt een poging gedaan een dynamische procesgang achter het ontstaan van oorlog te beschrijven in termen van rivaliteit in de economische en militaire sfeer. De basisgedachte is dat aan veranderingen in machtsverhoudingen niet alleen economische en militaire factoren ten grondslag liggen, maar dat ook geografische afstand een factor van belang is. Bij de uitwerking wordt een aantal specifieke normen gegeneerd. Zo wordt de mate waarin land *i* sterker is dan land *j* weergegeven door de grootte $|K_i - K_j|$, waarbij K_i de 'macht' van land *i* voorstelt. De term 'macht' valt bij Fabers operationalisatie in twee delen uiteen, namelijk economische en militaire. Opvallend is dat beide begrippen macht niet worden gedefinieerd: er wordt slechts gewerkt met, respectievelijk, de indicatoren 'productie van staal' (omdat economische invloed nagenoeg volledig correleert (Faber) met de staalproductie), en 'aantal personen onder de wapenen' (aangezien militaire macht hoog correleert (eveneens Faber) met genoemde aantallen). Na normering (feitelijk het bepalen van een fractie) wordt een grafentheoretisch netwerk over de kaart van Europa gespannen. Hierbij worden landen voorgesteld als punten die vervolgens met vectoren worden verbonden. Door nu bij voorbeeld de lijn van Polen naar Nederland te trekken kan men de invloed van Polen op ons land weergeven door een of meer getallen. Komen nu in een bepaald land een aantal lijnen samen, dan is dat (Faber) een 'spanningsgebied'. Enige tabellen met numerieke uitkomsten van rekenexercities ten aanzien van de beide genoemde begrippen macht, gevolgd door een aantal als toelichting bedoelde bladzijden Europese en mondiale geschiedenis, besluiten het hoofdstuk.

In vrijwel elk hoofdstuk maakt de vlotte stijl van de auteur het de lezer bepaald niet gemakkelijk waar het een goed begrip van de materie betreft. In genoemd hoofdstuk 9 bij voorbeeld wordt niet toegelicht hoe de onderlinge relatie tussen economische en militaire macht is gezien. Additief misschien? Evenmin wordt duidelijk waarom de auteur zich tevreden stelt met de wel zeer ruwe maatstaven die hij hanteert. Een uitstapje naar andere disciplines had hier wellicht verduidelikend kunnen werken. De economische theorie bij voorbeeld heeft een groot aantal indices voortgebracht om vruchtbaar met aggregaten van het gebezigde type te werken. Door zijn keuze lijkt de auteur te zeggen dat ze alle even goed zijn voor zijn onderzoek. Erger is dat nergens wordt verduidelijkt welk licht 'de theorie' nu precies werpt op het vraagstuk van oorlog en vrede. Wat zeggen de getallen eigenlijk? Bij welke omvang van de gebezigde indicatoren ontstaat er een gevaarlijke situatie? Moeten we daarbij kijken naar paren indicatoren, of misschien naar andere combinaties? En zo ja, welke dan wel? Het grafentheoretisch jargon voegt niets

toe aan de discussie en is in feite overbodig; de auteur doet er dan ook verder niets mee. De paar bladzijden geschiedenis-in-zevenmijlslaarzen waarmee het hoofdstuk besloten wordt zijn in dezen niet verduidelijkend.

We ontmoeten hier een euvel waar de meeste hoofdstukken aan lijden: precisie van concepten wordt ingeruild voor wiskundige complexiteit, waarbij echter nergens duidelijk gemaakt wordt waarom niet met eenvoudige, meer inzichtelijke modellen volstaan zou kunnen worden. De complexiteit van de modellen contrasteert vaak wel heel erg met de veelal zeer matige kwaliteit van de gekozen proxies. Het veelvuldig hanteren van 'Occam's razor' zou op veel plaatsen van nut zijn geweest. Men mist node de treffende afstemming van model en data die het werk van Lewis Fry Richardson, John von Neumann, Thomas Saaty en een aantal anderen zo verfrissend maakt.

Ook bij de nadere uitwerking van de vele wiskundig-statistische modellen rijzen bij de lezer vragen. Om een voorbeeld te geven, het correct toepassen van Box-Jenkins technieken vereist een grote mate van zorgvuldigheid. Initialisatieprocedures bij voorbeeld zijn notoir berucht in dit gebied. Ervaring en 'gevoel voor de materie' zijn hier van het grootste belang. Factoranalyse is eveneens een terrein waarop grote zorgvuldigheid betracht dient te worden wil men niet elk vermogen tot interpretatie verliezen. Dit geldt ook voor het gehele terrein van de latente variabelen waarop de auteur zich beweegt. De lezer zou derhalve graag wat meer willen weten van de problemen rond het toepassen van al deze modellen en modelvormen. Het proefschrift gaat echter niet of nauwelijks op deze kant van de zaak in. Was er geen enkel probleem? Het wordt ons niet meegedeeld.

Het laatste hoofdstuk, de apotheose, schetst een toekomstig actieprogramma. Beoogd wordt het bouwen van een groot model waarin alle draden (politiek, economisch, militair, etc.) te zamen komen. Ook hier past enige scepsis gezien de voorgaande hoofdstukken. Een ieder die wel eens gepoogd heeft om met behulp van een aantal – toch vaak betrekkelijk eenvoudige – vergelijkingen voor de consumptie, het spaargedrag, de investeringen, de produktie en wat identiteiten een simultaan macro-economisch model te schatten, weet dat daar zeer veel bij komt kijken. Het is de vraag of de noodzakelijke basiskennis op het terrein van de internationale betrekkingen al voldoende aanwezig is voor een taak als de geschetste. Afgezien hiervan zal de wiskundige vormgeving van het geheel (gedacht wordt onder andere aan een stelsel van stochastische differentiaalvergelijkingen en een aanzienlijke rol voor maximale aannemelijkheidsschattingen (een van de meest ingewikkelde en veeleisende methodes die bestaan) zeer hoge eisen stellen.

Uit het bovenstaande moge blijken dat ondergetekende nogal wat punten van kritiek heeft op het boek. Toch zijn er zeker een aantal goede punten te noemen. Het boek is, afgezien van een aantal technische gedeelten, vlot leesbaar; de auteur heeft veel gelezen en weet enthousiame voor de materie over te brengen. Het probleem is echter dat hij in een te hoog tempo (de?) bouwstenen heeft willen aandragen voor een supermodel gebaseerd op satisficing gedrag. Het is zeer de vraag of op basis van het gepresenteerde materiaal het beoogde bouwwerk reeds spoedig kan worden opgetrokken.

Uit de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek

Politicologenetmaal 1989

Aanmelding voor deelname aan het komende Politicologenetmaal (op 18 en 19 mei 1989, in de Universiteit Twente) is mogelijk tot uiterlijk 1 mei 1989 bij drs. K.R.D. Lulofs, secretaris van de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek, p/a Faculteit Bestuurskunde, Universiteit Twente, Postbus 217, 7500 AE Enschede.

Naast een referaat van mevrouw prof. dr. J. Outshoorn van de Rijksuniversiteit Leiden over het thema 'Feministische theorie en de wetenschap der politiek', zijn er de volgende workshops:

1. *De veranderende rol van politieke partijen* (workshopleiders: dr. J.Th.J. van den Berg en drs. R.A. Koole).
2. *Politieke responsiviteit: politiek-economische bijdragen aan de democratietheorie* (dr. B. Denters en drs. F. van Nispen).
3. *Feminisme en politieke theorie* (dr. S.L. Sevenhuijsen).
4. *Onderzoek naar processen en effecten van bestuurlijke reorganisaties* (dr. M. Herweijer en drs. G.H. Reussing).
5. *Vergelijkende politicologie* (dr. A.F.M. Bertrand).
6. *Longitudinale aspecten van kiezersonderzoek* (prof. dr. J.J.A. Thomassen).
7. *De relatie tussen beleidswetenschap en geschiedenis* (prof. dr. J.H.J. van den Heuvel).

Men wordt verzocht over het congres met de secretaris uitsluitend schriftelijk en niet telefonisch te communiceren. Na aanmelding ontvangt men een inschrijfformulier en meer uitgebreide informatie.

De kosten voor deelname aan het Politicologenetmaal bedragen f 170,- inclusief nachtlgies en f 115,- zonder nachtlgies.